

LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRO ĮSAKYMO „DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS APLINKOS MINISTRO 2017 M. SPALIO 31 D. ĮSAKYMO NR. D1-885 „DĖL PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS POVEIKIO APLINKAI VERTINIMO TVARKOS APRAŠO PATVIRTINIMO“ PAKEITIMO“

DERINIMO PAŽYMA

I. Pastabos ir pasiūlymai PAV aprašui

Eil. Nr.	Institucijos, visuomenės atstovo, pavadinimas rašto data ir numeris	Pastabos ir pasiūlymai	Argumentai, kodėl atsižvelgta, neatsižvelgta į pastabas ir pasiūlymus
1.	Aplinkos apsaugos agentūra AAA 2022-01-12 Nr. (30.2)-A4E-370	Pasitaikant atvejų, kai poveikio aplinkai vertinimo procese pats dokumentų rengėjas (PŪV organizatoriaus iniciatyva) iš esmės pakeičia PŪV sprendinius, numato naujas vietas ar technologines alternatyvas, siūlome papildyti Tvarkos aprašo 47 ² punktą: „47 ² . Kai ataskaita iš esmės keičiama, taisoma ar papildoma (siūlomoms naujos vietos, technologijų alternatyvos) dokumentų rengėjo iniciatyva , dėl gautų PAV subjektų išvadų ir (ar) Agentūros motyvuotų reikalavimų, vadovaudamasi Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 10 straipsnio 10 ir 11 dalimis, Agentūra įpareigoja PAV dokumentų rengėją pakartotinai atlikti PAV procedūras Tvarkos aprašo 38–47 punktuose nustatyta tvarka. <...>“	Neatsižvelgta. Pasiūlymas prieštarauja Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo (PAV įstatymas) 10 straipsnio 10 daliai.
		Atsižvelgiant į tai, kad pagal Tvarkos aprašo 42 punkte esančias nuostatas, Agentūra priimtą sprendimą paskelbia savo interneto svetainėje bei priimtame sprendime nurodo, kur Agentūros interneto svetainėje patalpinta poveikio aplinkai vertinimo (toliau – PAV) ataskaita (kartu paviešintas ir priimtas sprendimas), o patį sprendimą pateikia PAV subjektams, siūlome mažinti biurokratinę naštą ir atsisakyti prievolės rengti papildomą raštą PAV subjektams, pateikiant nuorodą, kur patalpintas sprendimas. Siūlome patikslinti aprašo 42 punktą, išbraukiant sakinį: „Rašte PAV subjektams Agentūra pateikia nuorodą į savo interneto svetainę, kurioje paskelbta Tvarkos aprašo 87 punkte nurodyta informacija.“	Neatsižvelgta. Kadangi AAA, vadovaudamasi PAV įstatymo 11 straipsnio 9 dalimi privalo pateikti raštu sprendimą PAV subjektams, t. y. bet koku atveju bus rengiamas raštas, manytina, kad nuorodos įdėjimas į raštą nepadidins biurokratinės naštos.
		Siūlome papildyti Tvarkos aprašo 44 punktą, įtraukiant Agentūros veiksmus pakvietus naujus subjektus (nes šiuo metu nėra aišku, ar Agentūra turi paviešinti PAV ataskaitą visuomenei susipažinti, kai į PAV procesą įtraukiami kiti nauji PAV subjektai ir nuo kada skaičiuojamas ataskaitos Agentūroje nagrinėjimo terminas). Atitinkamai siūlome patikslinti Agentūros veiksmus bei nagrinėjimo terminus ir Tvarkos aprašo 36 punkte, kai nauji PAV subjektai pakviečiami programos nagrinėjimo Agentūroje metu.	Neatsižvelgta. Ataskaita neviešinama pakartotinai, jeigu nėra keičiama. PAV tvarkos aprašo 44 punkte nustatyta: „PAV dokumentų rengėjas papildytą ir pataisytą ataskaitą teikia Agentūrai, kuri ją nagrinėja Tvarkos aprašo 42 punkte nustatyta tvarka.“ PAV įstatymo 10 straipsnio 10 dalyje nustatyti

			reikalavimai pakartotiniam viešinimui, jei ataskaita pakeičiama iš esmės.
		Atsižvelgiant į tai, šiuo Tvarkos aprašo pakeitimo įsakymu keičiamas 1 priedo 101¹.2. punktas, siūlome patikslinti įsakymo 2.2. papunktį: <i>„2.2. šiuo įsakymu pakeisto Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašo 1 priedo 101¹.2. punktas netaikomas rengiant planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ataskaitas, jei šios ataskaitos parengtos ir pavišintos iki šio įsakymo įsigaliojimo vadovaujantis Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 10 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka, išskyrus atvejus, jei ataskaita iš esmės keičiama, taisoma ar papildoma ir pakartotinai viešinama po šio įsakymo įsigaliojimo Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 10 straipsnio 10 dalyje nustatyta tvarka arba dokumentų rengėjo ar planuojamos ūkinės veiklos organizatoriaus apsisprendimu.“</i>	Atsižvelgta iš dalies. PAV dokumentų rengėjui ar planuojamos ūkinės veiklos organizatoriui nesuteikta teisė spręsti dėl teisės akto nuostatų taikymo ar netaikymo. Teisės aktų nuostatų taikymą nustato pats teisės aktas. „2.2. šiuo įsakymu pakeisto Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašo 1 priedo 101¹ punktas taikomas: 2.2.1. planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo ataskaitoms, jei šios ataskaitos parengtos ir pavišintos iki šio įsakymo įsigaliojimo vadovaujantis Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 10 straipsnio 3 dalyje nustatyta tvarka tik tai atvejais, kai sprendimo priėmimo metu galiojančios nuostatos gerina prašymą pateikusio asmens padėtį; 2.2.2. jei ataskaita iš esmės keičiama, taisoma ar papildoma ir pakartotinai viešinama po šio įsakymo įsigaliojimo Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 10 straipsnio 10 dalyje nustatyta tvarka.“
2.	Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos VSTT 2022-01-13 Nr. (3)-V3-52	Pradinės Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašo (toliau – Aprašas) redakcijos 14 punkte buvo nuostata: „Jei planuojamos ūkinės veiklos poveikis reikšmingai neįtakos visų aplinkos elementų, poveikis tokiais aspektais nevertinamas, o pateikiami nevertinimo šiais aspektais motyvai“. Tarnybos nuomone, ši nuostata buvo logiška. Pavyzdžiui jeigu poveikio aplinkai vertinimas (toliau – PAV) atliekamas dėl to, kad saugomų teritorijų institucija yra nustačiusi, kad planuojamos ūkinės veiklos (toliau – PŪV) įgyvendinimas gali daryti reikšmingą poveikį Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms, tai pagrindinis PAV tikslas - įvertinti PŪV poveikį biologinei įvairovei. Tokiais atvejais PŪV gali reikšmingai neįtakoti aplinkos oro, žemės gelmių ar pan. ir tokiems elementams būtų galima neskirti dėmesio, labiau susikoncentruojant į poveikio biologinei įvairovei ir su ja susijusiems aplinkos elementams vertinimą. Tačiau pakeitus Aprašą tokios galimybės nebeliko. Siūlome apsvarstyti galimybę sugrąžinti šią nuostatą į Aprašo 14 punktą.	Neatsižvelgta. Negalima turėti išankstinės nuostatos, kad planuojama ūkinė veikla nedarys poveikio tam tikriems aplinkos elementams. Tvarkos aprašo pirmasis 14 punkto sakiny nurodo, kad būtent procese - rengiant programą arba pranešimą apie PAV pradžią ir ataskaitą, įvertinus planuojamos ūkinės veiklos specifiką (mastą, pobūdį, vietos ypatumus), nusprendžiama vertinimo apimtis, t. y. tuomet leidžiama atmesti kai kurių aplinkos aspektų vertinimą.

		Manome, kad būna objektyvių aplinkybių, kai kviečiamos dalyvauti PAV procese kaip PAV subjektai institucijos negali ar nepageidauja jame dalyvauti. Tokiais atvejais joms nepateikus išvadų dėl PAV dokumentų būtų neteisinga laikyti, kad jos dokumentams pritarė. Atsižvelgiant į tai siūlome aprašo 36 punktą ir 44 punktą patikslinti, juose nustatant, kad laikoma, jog institucijos, Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 5 straipsnio 2 dalimi nustatyta tvarka pakviestos dalyvauti PAV procese kaip PAV subjektai, pritaria PAV dokumentams (atitinkamai programai arba ataskaitai), jeigu per nustatytą terminą nepateikia išvadų arba motyvuoto atsisakymo dalyvauti PAV procese.	Neatsižvelgta. Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 2 str. 10 punkte PAV subjektams nustatyta pareiga teikti išvadas.
		Kad atsižvelgiant į 1992 m. gegužės 21 d. Tarybos direktyvos 92/43/EEB dėl natūralių buveinių ir laukinės faunos bei floros apsaugos (toliau – Buveinių direktyva) 6 straipsnio 3 dalį ir vadovaujantis ją įgyvendinančių nacionalinių teisės aktų reikalavimais Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoje (toliau – „Natura 2000“ teritorija) ar jos artimoje aplinkoje numatomos PŪV poveikis „Natura 2000“ teritorijai visais atvejais būtų tinkamai įvertintas, siūlome Aprašo 36 punkte numatyti prievolę Aplinkos apsaugos agentūrai (toliau – Agentūra) tokiais atvejais kaip papildomą PAV subjektą pakviesti saugomų teritorijų instituciją (Tarnybą ar saugomos teritorijos direkciją), jeigu jos PAV procese kaip PAV subjektai nedalyvauja dėl to, kad PAV atliekamas pagal Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies 3 punktą. Šiuo tikslu Aprašo 36 punktą siūlome papildyti nauju sakiniu: „Kai planuojama ūkinė veikla numatoma Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoje ar jos artimoje aplinkoje, o saugomų teritorijų institucija nedalyvauja PAV procese kaip PAV subjektas pagal Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 2 punktą, Agentūra, kaip papildomą PAV subjektą pakviečia saugomų teritorijų instituciją“.	Neatsižvelgta. Pasiūlymas prieštarauja Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 5 straipsnio nuostatoms, kuriomis nustatyti PAV subjektai.
		Pakeitus Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymą ir dėl to nuo 2021 m. sausio 1 d. atsiradus galimybei nerengti PAV programos, o tik teikti pranešimą apie PAV pradžią, Agentūrai nebelineka galimybės pakviesti papildomų PAV subjektų (įskaitant saugomų teritorijų institucijas, kai reikia tinkamai įvertinti poveikį „Natura 2000“ teritorijoms) pagal Aprašo 36 punktą, kad jie nuo pat PAV proceso pradžios būtų pilnaverčiais PAV proceso dalyviais. Tokiais atvejais Agentūra turi galimybę pakviesti papildomus PAV subjektus tik tai gavusi PAV ataskaitą pagal Aprašo 44 punktą ir Tarnyba ar saugomos teritorijos direkcija gali įsijungti į PAV procesą labai vėlai, kitiems PAV subjektams jau pateikus savo išvadas ir Agentūrai pradėjus nagrinėti PAV ataskaitą. Šią spragą siūlome ištaisyti Aprašo 37¹ punkte numatant Agentūrai galimybę gavus pranešimą apie PAV pradžią ir įvertinus situaciją savo nuožiūra pakviesti papildomus PAV subjektus, o kai PŪV numatoma „Natura 2000“ teritorijoje ar jos artimoje aplinkoje privalomai kaip PAV subjektą pakviesti Tarnybą ar	Neatsižvelgta. Pasiūlymas prieštarauja Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 8¹ straipsnio 3 dalies nuostatoms, kuriose nenumatyta galimybė pranešimo apie PAV proceso metu pakviesti papildomus PAV subjektus.

		atitinkamos saugomos teritorijos direkcią. Tai sudarytų galimybę saugomų teritorijų institucijoms įsitraukti į PAV nuo proceso pradžios ir tinkamai įvertinti poveikį „Natura 2000“ teritorijoms, kaip to reikalauja Buveinių direktyvos 6 straipsnio 3 dalis ir ją įgyvendinantys nacionaliniai teisės aktai.	
		Dėl ketvirtoje pastaboje nurodytų priežasčių siūlome Aprašo 44 punktą papildyti sakiniu: Kai planuojama ūkinė veikla numatoma Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoje ar jos artimoje aplinkoje, o saugomų teritorijų institucija nedalyvauja PAV procese kaip PAV subjektas pagal Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 2 punktą ar Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 5 straipsnio 2 dalimi nustatyta tvarka nebuvo pakviesta dalyvauti PAV procese kaip PAV subjektas ankstesniuose PAV proceso etapuose, Agentūra, kaip papildomą PAV subjektą pakviečia saugomų teritorijų instituciją .	Neatsižvelgta. Pasiūlymas neatitinka Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 5 straipsnio 2 dalies nuostatų, kuriomis numatyti atvejai, kada kviečiami PAV subjektai.
3.	Ekonomikos ir inovacijų ministerija 2022-01-21 Nr. 3-318	Kartu su Projektais teikiamoje Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažymoje (toliau – Pažyma) prie poveikio ekonomikai nurodyta, kad poveikio nebus, o prie poveikio verslo sąlygoms nurodoma, kad „poveikis verslo sąlygoms teigiamas, pripažįstami netekusiais galios neaktualūs teisės aktai, todėl bus aiškesnis teisinis reguliavimas“. Ekonomikos ir inovacijų ministerijos nuomone, Projekto Nr. 1 priedais patvirtinus Vertingiausių šalies kraštovaizdžio panoramų apžvalgos taškų sąrašą (1 priedo 1 priedėlis) ir Vizualiai raiškių gamtos ir (ar) nekilnojamojo kultūros paveldo objektų apžvalgos taškų sąrašą (1 priedo 2 priedėlis) (toliau kartu – Sąrašai), galima pasikeis ūkio subjektams, kurie ketina statyti aukštesnius kaip 30 metrų ypatingus statinius, galimybės vykdyti veiklą, kadangi plotas tokių statinių statybai sumažės. Todėl tikėtina, kad poveikis verslo sąlygoms gali būti reikšmingas ir apriboti asmenų ūkinę laisvę, tačiau informacija apie tai Pažymoje nepateikiama. Atsižvelgiant į tai, prašome Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos įvertinti Projektais numatomą poveikį verslui ir papildyti Pažymą. Kaip ir buvo minėta, Projektu Nr. 1 nustačius Sąrašus, ūkio subjektams galima bus apribotos galimybės vykdyti ūkinę komercinę veiklą tam tikrose Lietuvos teritorijose. Pažymėtina, kad Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą pažymėjo, kad nustatyti esmines ūkinės veiklos sąlygas, draudimus ir ribojimus, darančius esminį poveikį ūkinei veiklai, galima tik įstatymu (Konstitucinio Teismo 2005 m. lapkričio 3 d. ir 2006 m. gegužės 31 d. nutarimai). Atsižvelgiant į tai, siūlome pakartotinai įvertinti, ar tokio pobūdžio reikalavimus galima nustatyti Aplinkos ministro įsakymu arba aiškiai nurodyti teisės akte, kuriuo Aplinkos ministerijai tokie įgaliojimai yra suteikti. Pažymėtina, kad Sąrašais nustatomus apribojimus ūkio subjektams tam tikroje Lietuvos teritorijos dalyje vykdyti veiklą galima priskirti prie Lietuvos Respublikos paslaugų įstatymo 4 straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodytų kiekybinių ir teritorinių apribojimų. Vadovaujantis Paslaugų įstatymo 4 straipsnio 3-4 dalimis, tokie apribojimai turi būti pagrįsti būtinumo, proporcingumo ir nediskriminavimo principais ir apie jų nustatymą	Neatsižvelgta. Teisės akto projekto nuostatos neturi poveikio verslo sąlygoms ir neriboja asmenų ūkinės veiklos laisvės. Teisės akto projekto nuostatos patikslina poveikio kraštovaizdžiui vertinimo kriterijus, tačiau nenustato draudimų ar apribojimų veikloms (žr. detaliau „II. Pastabos PAV aprašo kraštovaizdžio daliai ir jo priedui – apžvalgos taškų sąrašams“). Neatsižvelgta. Teisės akto projekto nuostatos nenustato draudimų ir ribojimų. Teisės akto projekto nuostatos patikslina poveikio kraštovaizdžiui vertinimo kriterijus. Dėl draudimų ir apribojimų žr. „II. Pastabos PAV aprašo kraštovaizdžio daliai ir jo priedui – apžvalgos taškų sąrašams“. Neatsižvelgta. Teisės akto projekto nuostatos nenustato draudimų ir ribojimų. Teisės akto projekto nuostatos patikslina poveikio kraštovaizdžiui vertinimo kriterijus. Pastaba netaikoma šiam teisės akto projektui. Dėl

		turi būti pranešama Europos Komisijai. Pranešimai teikiami vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. lapkričio 30 d. nutarimu Nr. 1389 „Dėl Pranešimų ir informacijos apie nustatomus įsisteigimo arba nustatomus ar panaikinamus paslaugų teikimo laisvei taikomus reikalavimus teikimo“ patvirtintu Pranešimų ir informacijos apie nustatomus įsisteigimo arba nustatomus ar panaikinamus paslaugų teikimo laisvei taikomus reikalavimus teikimo tvarkos aprašu (toliau – Aprašas). Vadovaujantis Aprašo 4 punktu, priėmus teisės aktą, kuriame nustatomas bent vienas Paslaugų įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje nurodytas įsisteigimo laisvei taikomas reikalavimas, Lietuvos Respublikos kompetentinga institucija Aprašo IV skyriaus nustatyta tvarka Ekonomikos ir inovacijų ministerijai pateikia šio teisės akto kopiją ar interneto nuorodą į teisės aktą ir užpildytą pranešimą apie Lietuvos Respublikoje įsisteigusiems paslaugų teikėjams taikomą naują reikalavimą (A forma).	draudimų ir apribojimų žr. „II. Pastabos PAV aprašo kraštovaizdžio daliai ir jo priedui – apžvalgos taškų sąrašams“.
		Primename, kad Ekonomikos ir inovacijų ministerija vykdė ES lėšomis finansuojamą projektą „Teisinio reguliavimo tinkamumo patikros“ (projekto Nr. 10.1.4-ESFA-V-921-01-0001), kurio metu vienas iš parengtų pasiūlymų gamybinių projektų vystymo srityje buvo 7(1) pasiūlymas „Aplinkos apsaugos reikalavimų vykdymas. Terminų trumpinimas, elektroninių paslaugų diegimas“ (toliau – Pasiūlymas). Pasiūlyme buvo siūloma trumpinti poveikio aplinkai vertinimo (toliau – PAV) terminus bei sukurti ir įdiegti elektronines paslaugas verslui ir administracinio proceso valdymui Atrankos dėl PAV, PAV ir kituose aplinkos apsaugos politikos sprendimuose. Aplinkos ministerija 2021 m. sausio 4 d. raštu Nr. (14)-D8(E)-14 informavo, kad: „Aplinkos ministerija ieško galimybių priemonės įgyvendinimui: numatoma sukurti ir įdiegti vieningą informacijos, susijusios su planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo (PAV) ir atrankos dėl PAV procesais valdymo sistemą, skirtą šių procesų efektyvumo didinimui, viešojo valdymo institucijų priimamų išvadų ir sprendimų skaidrumo ir viešumo užtikrinimui (PAVIS). 2020 m. rugsėjo mėn. baigtas rengti PAVIS kūrimo ir diegimo investicijų projektas. Vadovaujantis Valstybės lėšų, skirtų valstybės kapitalo investicijoms, planavimo, tikslinimo, naudojimo, apskaitos ir kontrolės taisyklių, patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. balandžio 26 d. nutarimu Nr. 478, 10 punktu, PAVIS investicijų projektas suderintas su Informacinės visuomenės plėtros komitetu. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. vasario 27 d. nutarimo Nr. 180 „Dėl Valstybės informacinių sistemų steigimo, kūrimo, modernizavimo ir likvidavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ 49 punktu, šiuo metu rengiami informacinės sistemos nuostatai.“ Prašome Aplinkos ministerijos pateikti atnaujintą informaciją Ekonomikos ir inovacijų ministerijai apie Pasiūlymo įgyvendinimo eigą. Taip pat siūlome pakartotinai įvertinti, ar nėra galimybės sutrumpinti PAV ataskaitos pirminio ir pakartotinio nagrinėjimo terminų.	Neatsižvelgta. Pastaba nesusijusi su šiuo teisės akto projektu.
4.	UAB „Ignitis“ 2022-01-13 Nr. REN_SR_24	2015 m. spalio 2 d. aplinkos ministro įsakymu Nr. D1-703 patvirtiname Nacionaliniame kraštovaizdžio tvarkymo plane yra nurodyti ypač saugomo šalies vizualinio estetinio potencialo kraštovaizdžio arealai, kuriose būtina taikyti griežčiausius vizualinės	Neatsižvelgta. Pasiūlymas neatitinka Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo (PAV) įstatymo

	apsaugos reikalavimus, įskaitant draudimą statyti pavienes vėjo jėgaines ir pramoninius vėjo jėgainių parkus, taip pat nurodomi labai didelio ir didelio vizualinio estetinio potencialo ypač ir vidutiniškai raiškūs kraštovaizdžio kompleksai, kuriuose kraštovaizdžio estetiškumo kokybė negali būti bloginama, kas aiškiai riboja naujų vėjo elektrinių parkų vystymą. Bendrai šie kraštovaizdžio arealai užima net ~32 proc. visos šalies teritorijos. Papildomai prie šio ploto planuojama patvirtinti ir Tvarkos apraše numatytų panoramų ir apžvalgos taškų sąrašą, kurie dar labiau sumažins galimas teritorijas vėjo energetikos projektams vystyti Lietuvoje. Atsižvelgiant į vis didėjantį ribojimų plotą bei griežtinamus reikalavimus, siūlome supaprastinti poveikio aplinkai vertinimo procedūras, numatant supaprastintą kraštovaizdžio vertinimą tais atvejais, kai vėjo elektrinių plėtra planuojama tose teritorijose, kurios nepatenka į aukščiau minėtus kraštovaizdžio arealus bei kuriose neribojamos naujos Projekte numatytos kraštovaizdžio apsaugos nuostatos. Tokiu būdu poveikio aplinkai vertinimo procesas būtų objektyvesnis bei kuriamos palankesnės sąlygos vėjo energetikai Lietuvoje, tačiau kartu ir užtikrintas kraštovaizdžio saugojimas.	nuostatų. PAV įstatymas nenumato supaprastinto vertinimo proceso atvejų ar galimybių. Dėl draudimų ir apribojimų žr. „II. Pastabos PAV aprašo kraštovaizdžio daliai ir jo priedui – apžvalgos taškų sąrašams“.
--	---	---

II. Apibendrintos pastabos PAV aprašo 1 priedo kraštovaizdžio daliai ir jo priedėliui, nes dauguma pastabų savo turiniu panašios, tik kitaip įvardytos, skirtingai suformuluoti teiginiai ir pan. (teikė Energetikos ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija, Lietuvos vėjo elektrinių asociacija, Alytaus r. sav. administracija, Alytaus m. sav. administracija, Zarasų r. meras, UAB „Ignitis renewables“, VšĮ „Žiedinė ekonomika“, Lietuvos geografo draugija, Lietuvos valstybinių parkų ir rezervatų asociacija, Lietuvos atsinaujinančių išteklių energetikos konfederacija, Šiaulių gamtos ir kultūros paveldo apsaugos klubas „Aukuras“, UAB „RENERGA-1“, adv. P. Miliauskas, pil. R. Kvalkauskas, pil. V. Pašukonienė, pil. R. Valiokas, pil. R. Skerbedis, Telšių ir Kelmės r. kaimų bendruomenės, kt.)

Eil. Nr.	Pastabos ir pasiūlymai	Argumentai, kodėl atsižvelgta, atsižvelgta iš dalies ar neatsižvelgta į pastabas ir pasiūlymus

1.	Aprašas ir apžvalgos taškai prieštarauja savivaldybių parengtiems ir patvirtintiems teritorijų planavimo dokumentams (toliau – TPD), nes dalis juose numatytų potencialių teritorijų vėjo elektrinių (toliau – VE) įrengimui patenka į YSK arealus (32 % LT), kuriuose VE statyba turės reikšmingų pasekmių kraštovaizdžiui ir iš esmės bus negalima. AM paneigia savivaldybių savarankiškumą ir jų patvirtintų TPD sprendinius.	Atsižvelgta iš dalies. AM atliko savivaldybių patvirtintų ir rengiamų TPD, pavyzdžiui, savivaldybių ar jų dalių bendrųjų ir specialiųjų planų, numatančių VE plėtrą konkrečiose teritorijose, analizę, kuri parodė, kad teikiamo Projekto pakeitimai naujų probleminių situacijų nesukels, nes koreguojant Panoramų sąrašą buvo išbraukti apžvalgos taškai, patenkantys į Alytaus r. (vakarinėje dalyje) ir Plungės r. (centrinėje dalyje) savivaldybių TPD sprendiniuose numatytas VE plėtros teritorijas. Kituose rajonuose tokių prieštaravimų nerasta. Šį teiginį pagrindžiame ir atkreipiame dėmesį į tai, kad reikalavimus ir atitinkamus draudimus visoms ūkinėms veikloms, įskaitant VE statybą, nustato ne šis Projektas ir jo priedas – Panoramų sąrašas (šio teisės akto paskirtis visai kita – reglamentuoti PAV procesą, kurio metu nustatius galimą reikšmingą poveikį kraštovaizdžiui būtų ieškoma priemonių vizualinei taršai išvengti ar jai sumažinti), bet Specialiųjų žemės naudojimo sąlygų, Miškų, Vandens, Saugomų teritorijų, Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir kiti įstatymai, taip pat šalies lygmens teritorijų planavimo dokumentas – Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas (2015), kurio nuostatos integruotos į Lietuvos Respublikos teritorijos bendrąjį planą (2021) (toliau – LTBP). LTBP nustatyta: „350.1. neplanuoti saulės šviesos energijos elektrinių didesnių, kaip 500 kW įrengtosios galios bei vėjo elektrinių statybos, išskyrus iki 25 metrų aukščio (matuojant iki aukščiausio konstrukcijų taško) vėjo elektrinę statomą sodyboje ar prie esamų ūkinių pastatų, ypač saugomo kraštovaizdžio teritorijose“. Tokių arealų Lietuvoje LTBP numato 27 vnt., kurie žemėlapyje https://vst-t.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=80388c28c00845d9a9792bb01cd936df pažymėti tamsiai raudona spalva. Detali savivaldybių TPD, kuriuose nustatytos ar siūlomos nustatyti perspektyvios, potencialios ar galimos VE plėtros teritorijos, analizė parodė, kad savivaldybių parengtuose TPD numatomos VE plėtros teritorijos tik Zarasų r. didesnėje dalyje (prie Sartų, Čičirio ir Avilio ežerų, į V ir ŠV nuo Antalieptės marių), o Šilalės r. – mažesnėje dalyje (į šiaurę nuo Laukuvos) patenka į arealus, kuriuose LTBP draudžia statyti VE. Todėl šios savivaldybės turėtų peržiūrėti savo TPD ir juos pakoreguoti taip, kad prieštaravimų pagrindiniam šalies TPD-tui neliktų. Kituose rajonuose tokios problemos, t. y. savivaldybių TPD sprendinių prieštaravimų LTBP sprendiniams VE aspektu, praktiškai nėra. Pvz., minėtų Alytaus r. ir Plungės r. sav., taip pat Rokiškio r., Kelmės r., Telšių r. ir Pagėgių sav. teritorijose VE plėtrą numatantys TPD neprieštarauja LTBP, tačiau tų rajonų TPD numatytoms potencialioms VE teritorijoms (jeigu jose bus ketinama planuoti VE), patenkančioms į projekte numatytus YSK arealus, turės būti atliekamas PAV ir nustatius galimą reikšmingą poveikį kraštovaizdžiui būtų ieškoma priemonių vizualinei taršai išvengti ar jai sumažinti.
2.	Aprašas neteisėtai nustatys ūkinės veiklos apribojimus, kuriuos gali nustatyti tik įstatymai – vieninteliai, reglamentuojantys žemės savininkų teises.	Neatsižvelgta. Reikalavimus ir atitinkamus draudimus visoms ūkinėms veikloms nustato įstatymai ir, VE atveju – LTBP, bet ne nagrinėjamas projektas (argumentus žr. aukščiau 1 punkte).
3.	Kodėl VE vaizdas kraštovaizdyje vertinamas neigiamai, o „tiltai, bokštai, el. laidai, keliai... apžvalgos bokštai nelaikomi kraštov. tarša“. „AM turi nustatyti, kada VE laikoma vizualiai teršiančia kraštovaizdį, o kuomet neteršiančia“.	Neatsižvelgta. Teisės aktai ir metodikos nustato pakankamą aiškumą dėl vizualinės taršos, juolab kai kalbama apie itin didelio aukščio technogeninės kilmės dominantes kraštovaizdyje, vizualiai nustelbiančias apsaugos statusą turinčias, visuomenei plačiai žinomas tradicinio kraštovaizdžio (įskaitant gamtos ir kultūros paveldą) vertybes. 1. Saugomų teritorijų įstatymo 2 straipsnio 56 dalis apibrėžia sąvoką „Vizualinė tarša – objektų (kompleksų) ar veiklos sukeltas ilgalaikis regimasis poveikis, mažinantis kraštovaizdžio estetinę vertę“. 2. Nacionalinis kraštovaizdžio tvarkymo planas (2015) nustato, kad „kraštovaizdžio vizualinę struktūrą, jos informacinį – estetinį potencialą formuojančiais kertiniais teritorinio pasiskirstymo (regioninės sklaidos) veiksniais yra: 58.1. vertikaliąją sąskaidą – apsprendžianti kraštovaizdžio erdvinį despektiškumą, t. y. įvairaus lygmens apžvalgos lygmenų (despektų) buvimo galimybes;

		58.2. horizontalioji sąskaida – apsprendžianti kraštovaizdžio erdvinį atvirumą, t. y. jo videotopų (vientisai suvokiamų erdvių) pražvelgimo, matomumo ir suvokimo galimybes; 58.3. vizualinis dominavimas kraštovaizdyje – apsprendžiantis kraštovaizdžio erdvinę kompozicinę išraišką, t. y. vertikaliųjų (iškylančių aukštų statinių, kalvų) bei horizontaliųjų (suvokiamų upių juostų, ežerų vandens paviršių) vizualinių dominančių ar jų kompleksų buvimą“. 3. Vizualinės taršos gamtiniais kraštovaizdžio kompleksams ir objektams nustatymo metodikoje (2015) pateikiamos 4 tarpusavyje susijusios sąvokos: „vizualinė (regimoji) tarša – dėl neracionalios žmogaus veiklos prarandama kraštovaizdžio vizualinės struktūros estetinė kokybė, kraštovaizdžio estetinę vertę mažinančių statinių (nederančių kraštovaizdyje) statyba ir (ar) netinkamai (neracionaliai) suformuoti želdiniai, užstojančios gamtos ir kultūros paveldo objektus, vaizdingas ir vertingas panoramas“; „regėjimu suvokiamas (vizualinis) neigiamas (neleistinas) kokio nors objekto, jų grupės ar teritorijos tvarkymo poveikis vertingam pripažintam gamtiniam kraštovaizdžio kompleksui/ams ir/ar objektui/ams, rekreacinei teritorijai“; Vizualinė tarša – tai vizualinės taršos objekto neigiamas vizualinis poveikis – kraštovaizdžio fizinių komponentų (reljefo, vandens telkinių, augalijos ir statinių, įrenginių) ir jų vizualinių savybių pokyčiai, kurie lemia kraštovaizdžio pobūdžio kaitą ir vizualinės kokybės mažėjimą ir/arba trukdo apžvelgti vertingus gamtinio kraštovaizdžio kompleksus ar objektus, mažina vertingų kraštovaizdžio objektų vizualinę įtaką“. <u>Vizualinės taršos objektai – tai gamtiniai ar antropogeniniai kraštovaizdžio elementai (žemės paviršiaus sampilos, iškasos, tvenkiniai, želdiniai, statiniai, įrenginiai, kilnojamieji daiktai), kurie lemia kraštovaizdžio pobūdžio kaitą ir vizualinės kokybės mažėjimą ir/arba trukdo apžvelgti vertingus gamtinio kraštovaizdžio kompleksus ar objektus, mažina vertingų kraštovaizdžio objektų vizualinę įtaką</u>“.
4.	Apraše nėra numatyti ir nurodyti kriterijai, kuriais remiantis buvo atrinkti visi priedėliuose pateikti objektai, o vienintelis kriterijus, kad objektai turi būti numatyti savivaldybių TPD, nėra pakankamas ir objektyvus. „AM savivaldybėms siuntė raštus, kuriais „buvo <u>nurodyta</u> sudaryti sąrašus“, nenurodant jokių kriterijų sąrašų sudarymui“, adresatams rekomenduota sąrašus sudarinėti vadovaujantis vien vietų apžiūra, kurias neva turėtų vykdyti „specialistai“, nenurodant kokia jų turėtų būti kvalifikacija“. „Vertinimo taškų parinkimas paliktas subjektyviai vertinančio asmens nuožiūrai, kaip ir pasirinkimas nebuvo pagrįstas jokiais tyrimais“.	Neatsižvelgta. Kriterijus, kad vertingos panoramos ir apžvalgos taškai turi būti pažymėti ar bent jau paminėti savivaldybių, saugomų teritorijų ir kituose TPD-se yra šiai dienai vienintelis patikimas informacijos šaltinis, nes AM negali vienašališkai priimti sprendimą ir sudaryti panoramų ir apžvalgos taškų sąrašą. Todėl, siekdama objektyvumo, AM du kartus raštais (2021-08-04 raštu Nr. (65)-D8(E)-5159 ir 2021-09-23 raštu Nr. (65)-D8(E)-5984) kreipėsi į visas 60 savivaldybių administracijų ir jas pakvietė (ne „nurodė“, kaip teigiama kai kuriose pastabose) įsijungti į šių sąrašų sudarymo procesą. Atsiliepė 2/3 savivaldybių, aktyviai dalyvavo saugomų teritorijų direkcijos, Kultūros paveldo apsaugos departamento prie KM specialistai. Abejoti šių institucijų ir jų darbuotojų kompetencija ir savo konkretaus rajono ar miesto savivaldybės ar regiono kraštovaizdžio vertybių pažinimu bei vertinimu neturime pagrindo.
5.	Peržiūrėti panoramų apžvalgos lauko iš apžvalgos taškų vertikalios matymo	Neatsižvelgta. Įvertinus tai, kad pirminio Projekto kraštovaizdžio daliai buvo pateikti kardinaliai skirtingi pasiūlymai keisti panoramų apžvalgos lauko iš apžvalgos taškų vertikalios matymo kampą (diapazonas nuo 0,5° iki 5,0°), kas praktikoje turėtų

	kampo dydžius. Panoramų sąrašą sudaryti iš 3 dalių, parenkant „20 išreitinguotų ypač vertingų šalies kraštovaizdžio panoramų/regyklų apžvalgos vietų“, pirmajai dešimčiai taškų nustatant 0,5 ° vertikalaus matymo kampą, antrajai dešimčiai – 1.0 ° kampą, o likusiems taškams – 2,5 ° kampą; „matymo kampo nenurodyti“ ir t.t.	labai skirtingas pasekmes. Pirmu atveju (0,5°) VE nuo panoramų apžvalgos taškų turėtų būti atitrauktos 25 – 30 km atstumu, tai reikštų nepagrįstai didelių teritorijų „išėmimu“ iš VE plėtros. Antru atveju (5,0°) VE būtų atitraukiamos tik 2 – 3 km atstumu, tai reikštų didelę VE vizualinę taršą vertingiausios šalies panoramoms. Todėl projekte siūlomas kompromisas (tas pats, kaip ir pirminiame Projekto variante, vadovaujantis Vizualinės taršos gamtiniais kraštovaizdžio kompleksams ir objektams nustatymo metodika (2015), 2,5° kampas, kas reikštų 240 – 250 m aukščio VE atitraukimą nuo apžvalgos taškų 5 – 6 km atstumu, užtikrinant subalansuotą kraštovaizdžio apsaugą vizualiniu požiūriu vertingiausiose teritorijose ir tuo pačiu neužkertant kelio atsinaujinančių energijos šaltinių, pirmiausia, VE plėtrai daugiau nei 70 proc. šalies teritorijos. Siūlymas projekte „poveikio kraštovaizdžiui vertinimui visai nenurodyti vertikalaus matymo kampo ir vertinti individualiai“ reikštų, kad PAV proceso metu nebūtų jokių kriterijų vertinimui atlikti.
6.	„AM turi aiškiai nurodyti kriterijus, kuriais remiantis atrenkami objektai ir įtraukiami į panoramų apžvalgos taškų sąrašą, iš naujo įvertinti objektus ir į sąrašą įtraukti tik šalyje saugotinas teritorijas. Atitinkamai, siūlytina visiškai atsisakyti vizualiai raiškių objektų apžvalgos taškų sąrašo“. „Neaišku, kodėl vieni piliakalniai yra Panoramų, o kiti – Vizualiai raiškių objektų taškų sąraše, pvz., pastarajame nurodytas ne vienas piliakalnis, tačiau poveikis kraštovaizdžiui vertinamas tik iš 2 km atstumo. Atitinkamai tai taikytina skirtinguose sąrašuose nurodytoms atodangoms, saugotiniams kaimams“, „kyla neaiškumų dėl automobilių stovėjimo aikštelių įtraukimo į panoramų apžvalgos taškų sąrašą“, „Tytuvėnų ežero apžvalgos taške matomi el. stulpai“, o „aplink J. Bielinio ąžuolų yra dirbami laukai ir nėra net privažiavimo“. „visai atsisakyti abiejų sąrašų“. „Nustatant kriterijus atsižvelgti į tai, ar VE keliamos galimos kraštov. taršos gali būti išvengta kitomis priemonėmis neuždraudžiant VE visais atvejais. T. y. prioritetas t. b. skiriamas ne draudimui, bet interesų derinimui, nustatant kraštov. taršą mažinančias priemones“.	Atsižvelgta. Atsisakoma Vizualiai raiškių gamtos ir (ar) nekilnojamojo kultūros paveldo objektų apžvalgos taškų sąrašo, kuris kraštovaizdžio apsaugos požiūriu neduotų esminės pridėtinės vertės ir galėtų turėti neigiamos įtakos savivaldybių patvirtintiems ar rengiamiems TPD, pavyzdžiui, savivaldybių ar jų dalių bendriesiems ir specialiesiems planams, numatantiems VE plėtrą konkrečiose teritorijose. Pavyzdžiui, pil. R. Kvalkauskui (Alytaus r. sav. Simno sen., Komisaruvkos k.) ir pil. R. Skeberdžiui (Biržų r. sav., Parovėjos sen., Užušilių k.) nuosavybės teise priklausantiems žemės sklypams PAV kraštovaizdžio apsaugos požiūriu nereikės. Lieka vienas sąrašas – Panoramų apžvalgos taškų. Atsižvelgta iš dalies. Panoramų sąrašas nuo 395 sumažinamas iki 345, paliekant tik vertingiausius, savivaldybių TPD įvardytus šalies panoramų, regyklų apžvalgos taškus, kuriuos siūlė savivaldybių administracijos, saugomų teritorijų direkcijos ir kitos institucijos, priėmusios Aplinkos ministerijos kvietimą dalyvauti šiame panoramų atrankos procese. Koreguojant Panoramų sąrašą taip pat atsižvelgta į savivaldybių TPD sprendinius dėl VE plėtros, numatytos LTBP neprieštaraujančiose vietose (žr. paaiškinimą 1 punkte). Atsižvelgta iš dalies. Projekte įrašyta nauja, aiški nuostata, patikslinanti panoramų apžvalgos iš konkrečių taškų kryptį nustatymo principą nustatant, kad „Apžvalgos taškai – bendrojo ir (ar) specialiojo teritorijų planavimo dokumentuose nustatytos regyklos ar apžvalgos vietos, iš kurių žvelgiama į vertingiausias šalies kraštovaizdžio panoramas <u>apžvalgos taško pavadinime nurodyta kryptimi</u>. Jeigu apžvalgos taško pavadinime apžvalgos kryptis nenurodyta, iš šio taško į vertingiausias šalies kraštovaizdžio panoramas žvelgiama YS kraštovaizdžio arealų kryptimi. Horizontalios apžvalgos lauko kraštinės ribos sutampa su matomomis panoramos ribomis“. Tai leis išvengti aprašo traktavimo dviprasmybių ir PAV procese dalyvaujančioms šalims priimti pagrįstus, abipusiai priimtinius sprendimus, randant konkrečias priemones vizualinei taršai išvengti ar jai sumažinti (detaliau 8 punkte). Pažymėtina, kad Projektas rengiamas užtikrinant visuomenės interesus ir siekiant užtikrinant subalansuotą kraštovaizdžio apsaugą vizualiniu požiūriu vertingiausiose teritorijose ir tuo pačiu neužkertant kelio atsinaujinančių energijos šaltinių vystymui. Projekto nuostatos nebus taikomos VE projektams, kuriems yra išduoti statybą leidžiantys dokumentai.

7.	„Nenurodoma tvarka, kaip tas sąrašas bus atnaujinamas, keičiamas, koreguojamas ar pildomas“, todėl „ateityje galimas savivaldybių piktnaudžiavimas periodiškai vis įtraukiant papildomus taškus į TPD ir pateikiant juos įtraukti į priedėlių sąrašus, siekiant stabdyti vėjo energetikos plėtrą Lietuvoje“, „teisiškai apibrėžti, kad vertingiausių kraštovaizdžių žemėlapis galėtų būti keičiamas tik po tam tikro periodo (pvz. 5 ar 10 metų)“.	Atsižvelgta. Siekiant teisinio reguliavimo stabilumo Panoramų sąrašui nustatomas jo nekoregavimo saugiklis, t. y. Panoramų sąrašas galės būti keičiamas ne dažniau kaip kas 10 metų .
8.	Energetikos ministerija siūlo parengti ir atskirame Projekto priede pateikti informacinio pobūdžio žemėlapi, kuriame būtų pažymėti kraštovaizdžio panoramų apžvalgos taškai, YSK arealai. „AM „neatskleidžia... zonų, kuriose AE vystymas negalimas, žemėlapiu teisinės reikšmės ir santykio su tvirtinamais sąrašais“, „neatsakoma į klausimą, kokia žemėlapiu reikšmė ir privalomumas, t. y. VE vystytojai, vad. žemėlapiu inf., gali turėti teisėtą lūkestį, kad jame inf. atitinka apraše nurodytiems draudimams, ir ar žemėlapyje atvaizduoti draudimai suderinti su aprašo sprendiniais“, „nežinoma, koku šaltiniu vadovautis“.	Atsižvelgta. Įsakymo 1 priedo priedėlyje bus Panoramų apžvalgos taškų sąrašas (345 tšk.) ir aktyvi nuoroda į žemėlapi, https://vst-t.maps.arcgis.com/apps/webappviewer/index.html?id=80388c28c00845d9a9792bb01cd936df (žr. 1 punktą) kuriame paspaudus konkretų tašką bus matyti ne tik taško koordinatės ir kita bendra informacija, bet ir duomenų sluoksniai, pvz., saugomų teritorijų ribos, minėto LTBP patvirtintų išskirtinės vizualinės reikšmės 27 ypač saugomo kraštovaizdžio teritorijų ribos, kuriose VE statyba negalima, taip pat YSK arealai, kuriuose VE plėtrai turės būti atliekamas PAV ir nustačius galimą reikšmingą poveikį kraštovaizdžiui būtų ieškoma konkrečių priemonių vizualinei taršai išvengti ar jai sumažinti (pvz.: mažinti arčiausiai YSK arealų ar saugomų teritorijų esančių VE aukštį; retinti VE koncentraciją arba VE grupuoti taip, kad vertingiausių kraštovaizdžio panoramų kryptimi VE būtų nematomos arba matomos labai mažai; VE parinkti žemesnes reljefo vietas, vizualiai uždaras tarp miško masių; ieškoti techninių sprendimų – VE konstrukcijų spalva ir pan., arba taikyti visų priemonių kompleksą).

R. Griškevičienė
E. Vaitkevičius